

HRVAŠKA IN SLOVENSKA PUBLICISTIKA O
VALJAVČEVI KNJIGI »NARODNE PRIPOVJETKE«
(1858) ALI »NARODNE PRIPOVJESTI« (1890)

LOJZE KRAKAR

UDK 886.3.09+886.2:05(497.12/13)

Slovenski pjesnik i hrvatski znanstvenik Matija Valjavec (1831—1897) u Varaždinu i u njegovoj hrvatskoj i slovenskoj okolici počeo je sakupljati narodne pjesme i pripovijetke koje je tiskao dva puta u knjizi: godine 1858. pod naslovom *Narodne pripovjetke* i godine 1890. s naslovom *Narodne pripovjesti*. Ono što tim knjigama i danas daje vrijednost jest znanstvena akribija i Valjavčev sluh za narodni jezik i stil pripovijedanja, što je Valjavec pokazao već u svojim prvim, dačkim zapisima slovenskog narodnog blaga iz okolice svoga rodnog sela.

Matija Valjavec (1831—1897) je eden tistih slovenskih kulturnih delavcev, ki si jih Slovenci delimo še s kakšnim drugim narodom, pri Valjavcu s Hrvati. Pri njih si je pridobil zasluge predvsem kot jezikoslovec in izdajatelj starih hrvaških tekstov, pri nas pa kot pesnik, a pri obeh narodih z zbiranjem narodnih pesmi in povesti. Če pustimo ob strani Valjavca kot slovenskega lirskega pesnika na eni in jezikoslovca na drugi strani in če podrobneje pregledamo le njegovo zbirateljsko dejavnost, bomo videli, da mu je tudi to prineslo priznanje hrvaške in slovenske publicistike in znanosti.

Valjavec je prišel na Hrvaško leta 1856. Dvajset let se je bil gimnazijski profesor v Varaždinu, od leta 1876. dalje pa v Zagrebu. To leto je postal po zaslugi svojih obsežnih jezikoslovnih raziskav, predvsem razprav o slovenskem naglasu, najprej dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, leta 1879. pa njen redni član. Za dopisnega člana ga je izbralo tudi Srpsko učeno društvo, za rednega člana pa Antropološko društvo na Dunaju. Umrl je v Zagrebu leta 1897.

Valjavec je preživil mladost v času, ki je imel za Slovence v politiki kakor književnosti izrazito prehoden značaj. Pozornost mladih pisateljev in pesnikov okoli revolucionarnega leta 1848. in v del setletju po njem je veljala predvsem slovenskemu folklornemu bogatstvu, ki jim je izražalo bit slovenskega človeka. Valjavčeva narodopisna vnema je tako izhajala iz njegove pomarčevske prebudniške navdušenosti in njegovo izvirno pesništvo, predvsem folklorno (legende, basni in pravljice), v katerem se je tu pa tam dvignil nad svoj

čas in dal svojim verzom trajnejšo veljavo, je koreninilo že v pesnikovi mladosti. Kot je Valjavec sam povedal, so razvnele njegovo domišljijo pripovedke in pesmi, ki jih je bil slišal kot otrok, šolar in dijak od babice in sploh v domačih krajih na Gorenjskem — in brez tega morda ne bi bilo njegovega izvirnega epskega pisanja ter zbiranja narodnega blaga, brez temeljitosti pri zbiranju narodnega blaga in brez dunajskega študija pri Franu Miklošiču, ki je sam odkrival in poudarjal namen narodnih pesmi in pripovedk za duhovno zgodovino naroda, pa morda ne bi bilo Valjavca-znanstvenika.

Valjavčeva mladostna dela so kmalu našla tudi založnike. Objavljena so bila z raznih takratnih slovenskih publikacijah, leta 1855. pa v izboru v knjigi *Pesmi*. Med deli iz pesnikove mladosti pa tja do učiteljevanja v Varaždinu velja omeniti na primer pesnitve »Od nebeške gloriole«, »Ptica Pivka«, »Zaprta smrt«, Znamenja dežja«, »Kmet v Risu«, »Sveti Gregor«, »Tri kaplje Jezusove«, »Od kod reveži«, »Legenda od svetega Mihaela«, »Pastir«, »Zora in sonca« itd., pa živalske pravljice »Volk Rimljan«, »Osel«, »Kralj Zverin« ter »Volk in pes«. Valjavec je bil dober verzifikator in pripovedovalec, ki se je v prepesnitvah narodnih motivov kolikor mogoče točno držal izvirne zgodbe, metrično pa se je zgledoval pri narodnih pesmih. Nekaj očitnih vplivov tujih umetnih pesmi na njegovo epiko mu je naštele že več poznavalcev njegovih pesmi. Omenimo le dva od teh vplivov: ena sicer najbolj dovršenih Valjavčevih pesnitev, eksotični ep iz turških časov z naslovom »Zora in sonca«, nekoliko spominja na Prešernovo pesem »Turjaška Rozamunda«, Valjavčeve živalske pravljice pa na Goethejev ep *Reinecke Fuchs*. Valjavec je Goetheja dobro poznal, saj je celo prevedel in natisnil njegovo dramo *Ifigenija na Tavridi*, pa je tako razumljivo, da mu je dobro ostala v spominu tudi Goethejeva duhovita zgodba o pretkanem lisjaku. Tako je razumljivo, da so nekatere lastnosti glavnega junaka iz Goethejeve pesnitve prešle tudi na Valjavčeve živali, samo da jih je Valjavec manj posrečno in prepričljivo razdelil prav med tiste, od katerih ne pričakujemo bistre zvitosti Goethejevega Raineckeja.

Toda Valjavec je pri zbiranju vzorov ter načinu obdelave slovenskega narodnega blaga postajal vse bolj kritičen. Narodne pesmi in pripovedke je prepesnjeval z vse manjšo svobodo prepesnjevalca, ki prvotne zgodbe obdeluje po svojem čutu in okusu, marveč je puščal v njih vedno več izvirnega, prvotnega, pri ljudstvu nabranega. Že povsem zrelo in kritično, lahko bi rekli znanstveno, pa je kot mlad profesor nabiral ljudske pesmi in pripovedke v okolici Varaždina in jih dvakrat izdal v knjigi. Prva izadaja iz leta 1858. ima naslov *NARODNE PRIPOVJETKE, skupio u i oko Varaždina Matija Kračmanov Valjavec, u Varaždinu 1858*, druga, dvaintrideset let mlajša, pa *NARODNE PRIPOVJESTI u Varaždinu i okolici, sakupio Matija Kračmanov Valjavec, drugo izdanje, u Zagrebu 1890*. V obeh

knjigah je tudi Valjavčev uvod. Drugi se od prvega razlikuje le toliko, da je tekst prirejen po pravopisu iz leta 1890. in da ima na koncu kratek dodatek, v katerem pripoveduje avtor, da je želel natisniti še več zgodb iz Hrvaške, Štajerske in Kranjske, če bi se bilo na knjigo naročilo vsaj toliko naročnikov, kolikor jih je potrebno za pokritje tiskarskih stroškov.

Valjavec je pri zapisovanju teh zgodb skrbno prisluhnil pripovedovalcem, kako le-ti stilno oblikujejo svojo pripoved, kako naglašujejo in izgovarjajo posamezne besede, kako sestavljajo stavke ipd. in je zato sprejel v knjigo tudi več besed in besednih zvez, ki jih morda kot purist ne bi bil sprejel.

Razne variante svojih zgodb je Valjavec dobil posredno od svojih učencev, katerim so jih povedali njihovi starši ali stari starši, še več pa neposredno iz ust kmetov in kmetic. V teh je bil še pravi ljudski duh in so za bralca še danes zanimive. Seveda ne vse, česar se je zavedal že sam avtor, ki je v uvodu napisal, da so sredi teh pripovedk tudi take, ki ne zaslužijo, da bi šle med svet, da pa naj vendar nekatere ostanejo tu kot dokaz, da so tudi pri nas znane neke ljudske zgodbe, ki jih pripovedujejo ljudje po drugih deželah. Tu je Valjavec mislil predvsem na zgodbo, ki je zapisana v njegovi knjigi (v prozi) pod naslovom »Cura jaše z mrtvecom« ali pa v verzih, od katerih začetni trije pripovedujejo: »Po vrtu je špancirala / pa rožice nabirala, / da si bo pušeljce dala«. Ta zgodba, pravi Valjavec, je znana skoraj vsem evropskim narodom. Pod pripovedkami, ki ne zaslužijo, da bi šle med svet, pa je Valjavec najbrž mislil na nekatere narodne pesmi, ki so bile že prej tiskane kje drugje, pa tudi na razne manj posrečene variante iste pesmi, ki je bila v prvem zapisu najboljša.

Valjavec je gradivo za svojo knjigo nabiral predvsem v Varaždinu, njegovi kajkavski okolici in delno po vzhodni Štajerski, vendar — je rekel kritik in estet Fran Levce, Valjavčev biograf — je vsa slovenska mitologija pravzaprav oprta na Valjavčevo zbirko, ki je imela za Levca predvsem znanstven pomen.

Kako pa so te resnično narodne, skrivnostne in nenavadne legende in balade, idile in šaljivke sprejeli bralci in ocenjevalci že takoj ob izidu knjige, ne vemo, ker kakšnih poročil o tem ni. Vemo le, da jih je zelo ugodno sprejel Fran Miklošič. Tudi zanj so imele predvsem znanstveno vrednost in on je tudi prvi pisal o tej knjigi. V svoji reviji *Slavische Bibliothek* je že v letu izida Valjavčeve knjige objavil iz nje dvanajst zgodb v izvorniku in dodal na koncu svoj komentar. V njem je povedal, da so te zgodbe o rojenicah in sojenicah vzete iz Matija Valjavca in imajo veliko vrednost za slovensko in kajkavsko, pa tudi za slovansko mitologijo. Želel je, da bi tudi drugi slovanski narodi imeli podobne zbirke, iz katerih bi počasi nastala

knjiga vseslovanske mitologije po vzoru nemške mitologije Jakoba Grimma. Na koncu svojega pripisa pa je polemiziral z Ilirci, češ: vi vrtate po prazgodovini Slovencev, o kateri ne vemo ničesar, ne pomislite pa, da ne vemo ničesar tudi o pravi zgodovini Slovencev, o kateri bi mogli kaj vedeti; ustvariti hočete neko splošno knjižno slovanščino, ne pomislite pa, da tudi tisti jezik, ki nam ga je Bog dal, le na pol poznamo . . .

Delno polemična je bila sedem let pozneje tudi Valjavčeva razlaga njegovih rojenic in sojenic, objavljena v 2. letniku *Književnika* v Zagrebu 1865. leta. Tu pove Valjavec, da je vrsto zgodb o božanskih vilah, pa o rojenicah in sojenicah, ki jih je slišal tako od Slovencev, kakor od hrvaških kajkavcev, srečal pa tudi pri Vuuku, še posebej rad objavil tudi zato, da bi ovrigel Grimma, češ da Slovani nasploh nimajo razvite predstave o boginjah usode.

In res je namenil v svoji knjigi največ prostora ravno raznim variantam zgodb o vilah, rojenicah in sojenicah, znanim mnogim narodom. Pri Valjavcu so to v glavnem zla, skrivnostna bitja, najpogosteje lepe, mlade ženske, oblečene v belo, ki pridejo k novorojenemu otroku in mu določijo usodo. V ljudskem izročilu pomenijo tako predvsem strah in ljudska domišljija v raznih variantah različno zasučje to usodo ter tako dá tem bajkam pisano vrsto srečnih ali nesrečnih koncev.

Valjavčeva knjiga vsebuje 120 pripovedak, vedrih in žalostnih, ki so večinoma napisane v prozi. Le v »Dostavek« je avtor sprejel 32 zgodb v verzih. Te, kot one v prozi, opisujejo poleg vil, rojenic in sojenic še volčjega pastirja, laketbradopedenjčloveka, Jezusa, svetega Petra in svetega Jožefa, bratra in turškega cesarja, mačehe in pastorka, dekleta z mrtvimi fanti, pa kugo, hudiča, copernice in uroke, dalje so tu po Grimmu povzete zgodbe »Podvržek«, »Od jesenskega zelja«, »Od trave koja ima tu moč, da saki zatvor otpre«, pa še Valjavčeve zgodbe »Volk Rimljan«, »Rat med psom Belinom i vukom«, »Osel, kralj 'se zverine« ter druge.

V zgodbi o fratru in turškem cesarju je skromni, a modri samostanski kuhar pametnejši od vsemogočnega osmanskega glavarja. V tej in še v nekaterih pripovedkah iz resnične preteklosti je bil tako med ljudstvom še zmeraj živ spomin na že zdavnaj minulo turško zlo. Ali pa na zlo kuge, ki se je na primer slikovito ohranila v ustnem izročilu v zgodbi o kralju, ki je imel z ženo-vragom tri hčere s kozjimi nogami in te so kot personificirana kuga sejale po kraljestvu strah in smrt. O zakonski zvezi z vragom pripovedujeta tudi tile dve zgodbi: stara, hudobna baba se je poročila z vragom, pa je bila tako hudobna, da je ni maral niti sam vrag. Druga pa je vraga, ki mu je njen mož zapisal njivo prosa, tako opletla in prevarila, da je bil celo hudič ob svojo imovino. Tudi štiri zgodbe o mačehi in pastorki

s skoraj enakimi naslovi, čeprav z nekoliko drugačno vsebino, imajo nekaj skupnega: poleg hudobne ženske, podobne oni zgoraj, še zlo mačehino hčer in revno, blago pastorko, ki doživlja v vseh štirih variantah podobne usode. V prvi zgodbi mačeha pastorko in svojo hčer pošlje na isto delo, ki ga pastorka dobro opravi, hči pa ne, kar spravi seveda mačeho v srd. V drugi ima mati (ne mačeha) tri hčere in s tretjo ravna tako, kot bi bila pastorka, toda pravica ravno tej hčeri nakloni najboljšega moža. V tretji varianti so tu spet srdita mačeha, njena razvajena hči in zaničevana pastorka, in ravno ta (kot v drugi varianti) dobi lepega, bogatega moža — samega cesarja. V četrti varianti pa postane dobra pastorka služkinja v samem raju in živali, ki jim je pomagala, ji podarijo svoje mladiče, Bog pa bogastvo.

Kot je bila zgoraj zmeraj nagrajena dobrota in skromnost dekleta, tako je nagrajen tudi pogum fanta, o katerem govorijo povesti »Dečko orijaše nadladač«, se pravi, premagala je dvanajst velikanov, in »Dečko nadladal tri pozoje«, tri pošasti, ki imajo po tri, pet, šest, devet, pa tudi dvanajst glav, odvisno od ene ali druge variante. A vsi ti fantje dobijo za svoj pogum kraljevo ali grofovo hčer, kot zgoraj dve pastorki mladega grofa ali kralja. Ljudska fantazija, fantazija grofovskih ali kraljevih podložnikov, je tako v želji, da bi bilo konec zlu, rojevala pošasti, utelešenje zla, ki je peklilo ljudi, in pogumne mladeniče, ki so vsaj v ljudski domišljiji premagovali zlo, ter jim namenila izsanjane lepoticke s kraljevega ali grofovega dvora. Enaka želja po pravici in poplačani dobroti žari v Valjavčevi knjigi tudi iz več legend (»Jezus dečku dal zmožnost, da gda oče, vtič postane«, »Petrica«, »Človek boga na stan prijel« — in druge). Na primer: Jezus in Peter dasta dobrosrčnemu grofovemu sinu darove čudodelnika. Ali: bila sta dva brata, eden reven in dober, drugi bogat in hudoben; prvemu pomaga Bog (ki ga je ta fant vzel pod streho) do bogastva, drugega pa pogubi. In še legenda o svetem Jožefu in treh bratih: bili so trije bratje, dva lakoma na denar in zabave, tretji pa skromen in dober; ta je šel po poti, ki mu jo je pokazal sveti Jožef in je storil prav, prva dva pa sta šla po krivih poteh in prišla k hudiču.

Hudič je prisoten v tej knjigi še v nekaj povestih; pogledjmo le dve med njimi. Prva, »Siromak sina vragu zapisal«, pripoveduje o lovcu, ki je obljubil hudiču svojega sina; obljubo je moral izpolniti, vendar je po raznih zgodah in nezgodah ostal živ in spet našel svojo ženo, ki joj je bil že izgubil. V povesti »Vrag in siromak« pa reven kmet z veliko družino vzame hudiča za hlapca, da bi mu pomagal pri delu, ki ga ima vrhu glave. A ta hudič je začuda dobrodušen in kmetu ne dela zla, ampak mu pomaga.

Ne da bi obnavljali vsebino vseh Valjavčevih povesti, se kratko ustavimo samo še ob njegovih bajeslovnih pritlikavcih (pedenjčlovek — laketbrada ali narobe: laketbrada — pedenjčlovek) in volčjih pastirjih. Prve slika ljudska domišljija kot zla bitja; eden teh pritli-

kavcev na primer stori vse, da trije hrabri fantje ne bi dobili treh grofovskih hčera, pa se mora eden od teh fantov bojevati z njim in šele tako zagotoviti srečo sebi in tovarišema. O volčjem pastirju pa pripoveduje ustno izročilo kako je moral nekoč neki ovčar hraniti volka z mlekom; kako je bil neki lovec sedem let spremenjen v volka; kako je volk požrl nekega pastirja; kako volčji pastir nad neko žensko, ki mu ni hotela dati mleka, pošlje kup nesreč itd.

Vse te skrivnostne in nenavadne povesti, bajke, legende, šaljivke, idile ipd. so bile ob svojem izidu bogata zbirka nečesa resnično novega za hrvaško (in delno tudi za slovensko) književnost, vendar o njej, razen Miklošiča, nihče ni ničesar napisal, čeprav je bila ta knjiga med strokovnjaki znana in je avtorju v prid govorila na primer tudi pri njegovem izboru za dopisnega in rednega člana JAZU. Slovenci pa so na drugi strani toliko cenili Valjavčev zbirateljski dar in poznavanje narodnega blaga, da ga je Slovenska matica določila za urednika *Slovenskih narodnih pesmi*, ki jih je nameravala izdati, vendar je moral Valjavec zaradi bolehnosti to ponudbo odkloniti. Javno je o Valjavcu — folkloristu spregovorila hrvaška in slovenska publicistika največ šele ob in po njegovi smrti. Takrat je izšlo v tisku več nekrologov o pokojnem pesniku in učenjaku; nekateri med njimi presegajo okvire priložnostnih zapisov in so prave kratke študije o Valjavcu in njegovem celotnem delu. In te so si edine, kar zadeva Valjavčevo zbiranje narodnega blaga, t. j. njegovo knjigo narodnih pripovjedk ali pripovjesti — v dveh stvareh. Prvič: Valjavec je zbral dotlej neznane stvari in njegovo delo je bilo nekaj novega, podobnega pionirskemu delu Vuka St. Karadžića. Res so, če vzamemo samo Slovence, že pesniki ni pisatelji pred njim poznali vrednost in lepoto, zakopano v ljudskih pesmih in povestih in so to zapisovali, toda mnogi so to blago »popravljali« ali samovoljno prenavljali. In drugič: Valjavec pa je tudi to delo (kakor svoje jezikovne raziskave) opravil z znanstveno akribijo, ne samo z amatersko vnemo. In njegovo delo je bilo tudi po obsegu veliko. Poznamo res samo njegovo knjigo, a v njegovi zapuščini je ostalo še veliko narodnega blaga.

»Za posao oko sakupljanja folklorističke građe«, citiramo po izvorniku, »bio je Valjavec sposoban kao rijetko tko. Niknuvši iz prostoga naroda, on je smisao za ono, što je narodu milo, ne samo usisao s materinim mlijekom, nego umio i sačuvati nepomučen do poslednjega daha svoga života uza sve to, što se inteligencijom uzdigao visoko nad narod. Ovo tanko čuvstvo za ono, što je doista narodno, što li nije, što je doista karakteristično za narodni govor i mišljenje, što li nije, pomoglo mu je kod redakcije ne samo one građe koju je sam sakupio, nego još više one, koju su mu drugi dali. U jednom i u drugom obziru Valjavec je nalik na velikoga Vuka, što je najlepša pohvala, koja mu se može izreći.« (*Ljetopis JAZU*)

Kakor Vuku, gre tako tudi njemu zahvala, beremo pri drugem avtorju, da je rešil celo vrsto stvari, ki bi ih moderni čas lahko pahnil v pozabo. »Valjavec je bio vrlo zaslužen kao sabirač narodnog blaga, koje je sabirao u svom rodnom kraju, a kasnije među hrvatskim kajkavcima... Miklošić ga je vrlo cijenio kao sakupljača narodnih umotvorina, napose mitoloških priča, koje su vrlo dragocjene.« (*Vijenac*)

O Valjavcu beremo spet drugje, se je pri temeljitosti njegovega dela dobro poznalo, da je bil nekoč na dunajski univerzi Miklošičev učenec, saj je pokazal spretnost in dokazal, v svoji knjigi da se da zapisati in urediti v celoto vsaka zgodba iz ljudskih ust, tudi takšna, ki je bila morda pripovedovana raztrgano in neenotno, kot sama osnovna gmota, morda celo nezanimivo.

In še nekaj so pri Valjavcu opazili njegovi biografi: zbiranje ljudskih zgob mu je bilo čisto osebno morda najljubše delo, ljubše celo kot njegova poezija in jezikoslovje. Kajti zbiranje narodnega blaga ter opazovanje lepega in čistega ljudskega jezika ga je zblíževalo z živimi ljudmi, ne le kabinetnimi predmeti, in nesporno je ravno stik z živim jezikom vzpodbudil Valjavca, da se je začel tudi znanstveno ukvarjati z njim. Valjavčeva pot do izključno znanstvenega dela v zadnjem obdobju njegovega življenja je torej peljala od skrbi za lepo domačo besedo v njegovi mladostni poeziji preko posluha za njeno avtentičnost v zapisanih ljudskih pripovedih in pesmih do raziskav zakonitosti jezika v razpravah o slovenskem naglasu, imperfektu ipd. Do zbiranja narodnega blaga je Valjavec prišel po poti, ki jo je nakazal folkloristom Franjo Rački leta 1864. v zagrebškem *Književniku*. Tam je Rački zapisal, da je edina znanstvena pot do slovanske mitologije, ki jo znanost lahko priporoči, tista, da se bajeslovje posameznih slovanskih narodov rekonstruira po ljudskih pripovedih, pesmih in običajih, ki so se do današnjih dni ohranili pri ljudstvu ali pri raznih zapisovalcih. Takšno Valjavčevo delo, njegovo iskanje pri izviru in nepotvorjeno zapisovanje so pozneje potrjevali vsi falkloristi. Valjavčeve ljudske povesti pa nas pri branju pritegnejo še dandanes in nas popeljejo v svet prednikov, ki se nam zdi že skoraj neresničen.

Viri: *Chorvatisch — slovenische Märchen aus der Umgehung von Warasdin, mitgetheilt von Matthias Valjavec*, Slavische Bibliothek oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte, herausgegeben von Fr. Miklosich und J. Fiedler, zweiter Band, Wien, 1858; Fran Levec, *Eseji, študije in potopisi*, Ljubljana, 1965; Fran Levec, *Matija Valjevac*, A. Knezova knjižnica 2, Ljubljana, 1895; Josip Marčič, »Matija Valjavec Kračmanov«, *Jeztčnik*, Ljubljana, 1892; August Musić, »Uspomeni Matije Valjavca«, *Ljetopis JAZU*, Zagreb, 1898; *Narodne pripovedke*, sakupio u i oko Varaždina Matija Kračmanov Valjavec, u Varaždinu 1858; *Narodne pripovjesti* u Varaždinu i okolici, sakupio Matija Kračmanov Valjevaca, drugo izdanje, u Zagrebu 1890; Jož Pogačnik, »Pesniški svet Matije Valjavca«, *Jezik in slovnica*, 1. Lju-

L. KRAKAR

bljana, 1957/58; Franjo Rački, »Ocjena starijih izvora za hrvatsku i srpsku povijest srednjega vijeka«, *Književnik*, I, Zagreb, 1864; Mirko Rupel, Valjavec »Dnevopis«, *Slovenski jezik*, Ljubljana, 1941; Josip Stare, Pisma iz Zagreba. *Ljubljanski zvon*, 1897; Matija Kračmanov Valjavec, Ob stotnici njegovega rojstva, *Mentor*, XVIII, Ljubljana, 1931; Matija Kračmanov Valjavec, *Pesmi*, Ljubljana, 1855; Matija Valjavec *Izbrani spisi za mladino*, Ljubljana 1922; »Matija Valjavec« (nekrolog), *Slovenec*, Ljubljana, 24. 3. 1897; »Matija Valjavec« (nekrolog), *Nada*, št. 7, Sarajevo, 1897; Matija Valjavec, »O rođenica i sudenicah«, *Književnik*, II, Zagreb, 1865; Matija Valjavec, *Poezije*, Ljubljana, 1900; »Matija Valjavec« (nekrolog), *Vienac*, št. 12, Zagreb 1897; Matija Valjavec, *Zivalske pripovetke*, Ljubljana, 1969.

Lojze Krakar: CROATIAN AND SLOVENIAN REVIEWS ABOUT VALJAVEC'S BOOK *FOLK TALES* (1858) AND (1890)

Summary

Matija Valjavec (1831—1897), Slovenian poet, Croatian scholar and linguist, a member of the Yugoslav Academy of Arts and Sciences who lived in Zagreb from 1876, to the end of his life, came to Varaždin, Croatia in 1856 as a local high school teacher.

While he lived in Varaždin he started to collect, in Croatia and Slovenia, the folk songs and folk tales which he published in 1858 as *Folk Tales* and in 1890 under a slightly different title as *Folk Stories*. These books kept their value up to now because of Valjavec's meticulousness, his ear for the language and the style in which they are written and which was characteristic for Valjavec already as a schoolboy in his notes about Slovenian folk treasure of his native village and its surroundings.

His book of folks tales from 1858 was already highly praised by Fran Miklošič, a well-known Slovenian scholar. The newspaper *Slovenec* said the following in the obituary for Valjavec: »Valjavec was a writer and a scholar who are fewer and fewer today ... He worked for the Slovenes and Croatians and thus showed our brotherhood.«